

Kriminalomsorgens høgskole
og utdanningscenter KRUS

Kunnskapsbasert praksis i tilbakeføringsarbeidet med innsatte

Hvilken betydning kan en kunnskapsbasert praksis ha i tilbakeføringsarbeidet med innsatte?

Bacheloroppgave KRUS3900

Kandidatnummer: 3931

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS
Bachelorstudium i straffegjennomføring 2021-2022

Antall ord:6510

Innhold

1.0	Innledning.....	3
1.1	Hvorfor skrive om kunnskapsbasert tilbakeføring?.....	3
1.2	Forforståelse	4
2.0	Metode.....	5
2.1	Arbeidet med litteratur	5
2.2	Vitenskapsteorien	6
3.0	Teori og litteraturgjennomgang.....	7
3.1	Hva er kunnskapsbasert praksis?.....	7
3.2	Hvorfor jobbe kunnskapsbasert?	8
3.3	Hva menes med tilbakeføring?.....	10
3.4	Hvilke utfordringer kjennetegner innsatte i norske fengsler?	11
4.0	Hvilken betydning har kunnskapsbasert praksis for tilbakeføringsarbeidet?.....	12
4.1	Kartlegging av innsattes behov og ressurser	12
4.2	Finnes innsattes autonomi i forbindelse med brukermedvirkning i en kunnskapsbasert praksis i kriminalomsorgen?.....	14
4.2.1	Ansvarsgruppemøtet - en arena for brukermedvirkning?.....	14
4.3	Hvordan benytte seg av kunnskapsbasert praksis i tilbakeføringsarbeidet?.....	15
5.0	Avslutning	19
6.0	Litteraturliste	20
7.0	Vedlegg	23

1.0 Innledning

Kriminalomsorgen fikk i 2021 en ny virksomhetsstrategi. Styringspyramiden er en del av denne og omtaler samfunnsoppdraget, visjonen til etaten, strategiske områder samt verdiene til kriminalomsorgen. Samfunnsoppdraget er å betrygge samfunnet og legge til rette slik at lovbrøyttere kan endre sitt kriminelle handlingsmønster. Visjonen er «Straff som endrer». Et av de strategiske områdene er kunnskap og kompetanse. Og verdiene er trygghet, åpenhet og nytenking (Kriminalomsorgsdirektoratet (heretter KDI), 2021, s. 7). I lys av disse fire trinnene i pyramiden er endring, kunnskap og åpenhet sentralt. Videre beskriver virksomhetsstrategien en kriminalomsorg som skal ta beslutninger på bakgrunn av erfaringer, analyser og relevant forskning (KDI, 2021, s. 19). Innenfor det strategiske område «kunnskap og kompetanse» er et av målene at beslutninger og praksis skal være kunnskapsbaserte (KDI, 2021, s. 29).

Kriminalomsorgen skal med andre ord legge til rette for at lovbrøyttere kan endre sitt kriminelle handlingsmønster på en kunnskapsbasert måte. Dette høres bra ut, men hva innebærer det? Og er det faktisk det vi gjør? I denne oppgaven skal jeg utforske problemstillingen:

Hvilken betydning kan en kunnskapsbasert praksis ha i tilbakeføringsarbeidet med innsatte?

Etter en innledning om hvorfor temaet er relevant, vil jeg i oppgaven redegjøre for metoden som er brukt, samt hvordan jeg har jobbet med søk av litteratur. Videre vil jeg gå gjennom teori og litteratur rundt oppgavens tematikk. Etter denne gjennomgangen vil jeg drøfte problemstillingen i lys av teori og praksis med egne erfaringer fra arbeidshverdagen. Oppgaven vil til slutt runde av med en avslutning. Oppgaven søker nødvendigvis ikke en konklusjon på problemstillingen, men heller å sette søkelyset på temaet.

1.1 Hvorfor skrive om kunnskapsbasert tilbakeføring?

Begrepet *kunnskapsbasert* ble introdusert og gjennomgått i første semester av bachelorutdanningen ved Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (heretter KRUS). For meg var dette relativt nytt, men interessant. Det fikk meg til å tenke om jeg selv bidro til en kunnskapsbasert tilnærming i arbeidshverdagen. I arbeidet med å finne litteratur til temaet søkte jeg i dokumentet «Bachelorstudium i straffegjennomføring». Dette var for å undersøke hvor ofte begrepet *kunnskapsbasert* gjentas gjennom hele programplanen. Søkeordet *kunnskapsbasert* dukket opp 13 steder. Allerede på side 3 står det: «Utdanningen gir

fengselsbetjenter både bredde og dybdekompetanse i straffegjennomføring og bidrar i utviklingen av en sømløs, kunnskapsbasert kriminalomsorg» (KRUS, 2021, 3). Stortingsmelding 39 trekker frem viktigheten av kunnskapsbasert styring og kontroll av straffegjennomføringen for å sikre god politisk styring, rettsikkerhet og likebehandling (Meld. St. 39, s. 50). Samtidig skal de ansatte i kriminalomsorgen, samtidig som sikkerheten ivaretas, legge til rette for forvaltningssamarbeid, og må derfor kunne jobbe kunnskapsbasert på lik linje med samarbeidsparter (Meld. St. 39, s. 49). Begrepet kunnskapsbasert gjentas i de forskjellige skrivenes som omhandler kriminalomsorgen. Både regjeringens politiske styring, KDIs egen strategi og KRUS sin programplan for bachelorstudenter fremhever kunnskapsbasert praksis. Dette gjør temaet dagsaktuelt. Sett i lys av verdiene om åpenhet, trygghet og nytenking kan et kritisk blikk på egen praksis om kunnskapsbasert tilbakeføring både føre frem til nye tanker om metoder og praksis, samt skape en åpenhet om en mulig ikke-tilstedeværende kunnskapsbasert utøvelse.

1.2 Forforståelse

Som uteksaminert fengselsbetjent fra KRUS har jeg både lært meg og fått erfaringer med hvordan yrkeslivet i kriminalomsorgen er og hvordan det fungerer. I tillegg har jeg nå noen gode år i jobben som fengselsbetjent, og da flest år på fengsel med lavere sikkerhetsnivå. På fengselet jeg jobber, er vi stolte av tilbakeføringsarbeidet vi gjør. I denne stoltheten kan det fort gjøres å tenke at dette er den riktige måten å jobbe med tilbakeføring på. Det er derfor viktig i forbindelse med skriving av denne oppgaven å være bevisst på dette. Jeg har også en mening om og et syn på hvordan andre fengsler jobber med dette. Når jeg nå skal gjøre en litteraturstudie rettet mot tilbakeføring, vil dette ha innvirkning på mine litteratursøk og min drøfting. Dalland (2020, s. 60) forklarer at vi alltid har en fordom eller en forståelse av et fenomen og dette påvirker hvordan vi forstår fenomenet. Dette kalles forforståelse. Videre skriver Dalland (2020, s. 60) at ved å være bevisst denne forforståelsen vil det være lettere å søke forklaringer som motsier den. Som Dalland, skriver søker vi ofte bekreftelse på vår egen forforståelse av et fenomen. Brottveit (2018) peker på at egne erfaringer, personlige opplevelser, normer og verdier rundt temaet er med på å forme forforståelsen (Brottveit 2018, s.132). I oppgaven vil jeg derfor ha søkelys på min forforståelse mot arbeidet rundt tilbakeføring av innsatte. Min bakgrunn fra fengsel med lavere sikkerhetsnivå, og den måten vi jobber på, påvirker min forforståelse av tilbakeføringsarbeidet som gjøres. På fengsel med høyere sikkerhetsnivå er den arbeidsmetoden jeg er kjent med vanskeligere å gjennomføre

grunnet strengere regime rundt innsatte. Det er derfor viktig for meg å være bevisst på min forforståelse. Dette vil kanskje føre til at jeg forsøker å stille kritiske spørsmål til akkurat hvordan min arbeidsplass jobber rundt tilbakeføring. Dalland referer til Hellevik og skriver at jo flere forsøk på å avlive en forklaring jo større tillitt vil forklaringens holdbarhet ha (Hellevik 2011, referert i Dalland 2020, s.16). Hvis oppgaven retter et kritisk lys på hvilken betydning kunnskapsbasert praksis har for vårt virke, vil det enten peke på en ny retning, eller støtte opp under den måten det allerede jobbes på og forklare hvorfor dette fungerer.

2.0 Metode

Dalland (2020) beskriver metode slik: «Metoden forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap» (Dalland 2020, s.53). Det er lettere å velge metode etter at man har funnet en teori etter et perspektiv på en problemstilling (Dalland 2020, s. 203). Metoden var i denne oppgaven på forhånd begrenset av KRUS til en litteraturstudie. Sett i lys av spørsmålet i problemstillingen ser jeg uansett denne metoden som den mest egnede metoden. Det kunne vært interessant å gjennomføre strukturerte intervjuer av fengselsbetjenter fra forskjellige fengsler og hørt hvordan det jobbes med tilbakeføringen. På grunn av måten strukturerte intervjuer gjøres på, med tanke på samme type spørsmål og rekkefølge, er det en god metode for å sammenligne fenomener (Brottveit, 2018, s. 91). Ved å gjennomføre strukturerte intervjuer kunne jeg belyst eventuelle ulikheter hos de forskjellige fengslene i kriminalomsorgen. Kanskje forskjellene er tydelige og at noen fengsler er nærmere målene om kunnskapsbasert styring enn andre? Men det hadde fort blitt omfattende med tanke på oppgaven og semesterets lengde.

2.1 Arbeidet med litteratur

I arbeidet med å besvare problemstillingen i denne oppgaven, har jeg benyttet meg av eksisterende fagkunnskap, forskning og teori. Oppgaven er derfor som nevnt, en litteraturstudie (Dalland 2020, s.199). Ved søk i litteratur har jeg forsøkt å finne stoff som best kan belyse problemstillingen i et kritisk og objektivt lys. For å finne litteratur til oppgaven har jeg benyttet meg av biblioteksøkemotoren Oria på KRUS sine nettsider, Google Scholar og helsebiblioteket.no. For å belyse problemstillingen rundt kunnskapsbasert tilbakeføringspraksis søkte jeg på «Kunnskapsbasert», «evidensbasert», «prøveløslatelse», «tilbakeføring innsatte», «restorative justice, «profesjon», «kriminalomsorg», «metode» og «vitenskapsteori». Jeg forsøkte også å søke på dette på lokale biblioteker, men fant fort ut at KRUS hadde flest treff på disse emnene.

Boken *Jobb kunnskapsbasert* (Nordtvedt et al.) er en god kilde til informasjon om begrepet kunnskapsbasert praksis. Boken introduserer begrepet godt innledningsvis. Videre går bok gjennom stegene i prosessen kunnskapsbasert praksis. Boken er derfor høyst relevant for å besvare problemstillingen. Bøkene *Kunnskapsbasert straffegjennomføring i Kriminalomsorgen i Norge* og *Evidensbasert profesjonsutøvelse* er med på å belyse kunnskapsbasert praksis i kriminalomsorgen, samt bakgrunn og kritikk blikk på fenomenet. Ved å benytte meg av søkeordene «tilbakeføring innsatte» begrenset jeg funnene en god del. Da jeg søkte kun på «tilbakeføring» i google scholar druknet jeg i funn på søket. Ved å tilføre «innsatte» kom jeg rett inn på kriminalomsorgens egen side tilbakeføring.no. Her beskrives det godt fra etatens eget syn, hva tilbakeføring av innsatte er.

I søket «kriminalomsorg» valgte jeg å sortere etter dato nyeste først. Dette var for å finne det nyeste stoffet om kriminalomsorgen. Den andre boken som kom frem i søket var den nyeste boken til Yngve Hammerlin. Jeg syntes hans forelesninger på grunnutdanningen på KRUS var spennende, og hans kritikk rettet mot egen etat var alltid engasjerende. I hans forelesninger nevnte han til stadighet at han var i arbeid med en ny bok. Boken *Hard mot de harde, myk mot de myke: norsk kriminalomsorg i anstalt* kom i 2021. I innholdsfortegnelsen av boken fant jeg flere overskrifter som jeg mente var relevante for oppgaven. Jeg mener hans kunnskap om fangesyn og hans begrepskritikk er en god bidragsyter i diskusjonen rundt tilbakeførings- og rehabiliteringsarbeidet.

For å redegjøre for metode og vitenskapsteori brukte jeg søkeordet «vitenskapsteori». Dette søket pekte meg i retning av en bok som tidligere har vært pensum. Boken *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder* av Gudrun Brottveit var pensum i emne KRUS3000, og jeg mener den er god som kilde til å redegjøre for vitenskapelige tilnærmingen. Boken *Metode og Oppgaveskriving* fra Olav Dalland ble anbefalt til oss fra emneansvarlig og ble derfor en viktig kilde om metode og en god hjelp underveis i oppgaveskrivingen. Videre så jeg på tidligere bacheloroppgaver og så på hvilke kilder som var brukt om det samme temaet. Denne snøballmetoden slik Dalland (2018, s.151) beskriver det viste seg å være til god hjelp for å finne litteratur.

2.2 Vitenskapsteorien

Spørsmålet i problemstillingen har som mål å tolke og forstå i hvilken grad eller hvordan kunnskapsbasert praksis spiller inn i tilbakeføringsarbeidet. Denne oppgaven ligger derfor innenfor humanvitenskapen. Humanvitenskapens oppgave er å forstå og tolke meningen med

fenomener. Der naturvitenskapen spør *hvordan*, spør humanvitenskapen *hvorfor* (Dalland 2020, s. 47). Humanvitenskapen kalles hermeneutisk, og er en slags *forståelsestolkning* (Dalland, 2020, s. 47). «Hermeneutikken er et redskap for å forstå og fortolke det vi ser, leser og hører.» (Brottveit (2018, s. 32).

En litteraturstudie kan både være basert på kvalitativ og kvantitativ metode. Hovedkildene i denne oppgaven er bøker og artikler om tematikken. Som nevnt er det også i oppgavens natur å forsøke å forstå eller tolke hvilken betydning kunnskapsbasert praksis har i tilbakeføringsarbeid. Derfor er denne litteraturstudien en kvalitativ studie. Dalland (2020, s. 56) viser til at forskere som bruker kvalitativ data kalles «tolkere».

I møtet med ulike kilder i form av tekster beskriver ontologi og epistemologi hvordan man stiller spørsmålene til tekstene (Brottveit 2018, s. 23). Der ontologien spør om noe faktisk eksisterer og i hvilken form, spør epistemologien hvordan man har oppnådd denne kunnskapen og i så fall hva slags kunnskap er det snakk om? Og hva kan vi vite om det? (Brottveit, 2018, s. 23). I den hermeneutiske metoden, å tolke tekstene, er det også viktig å se på hvilken måte spørsmålene i tekstene er stilt.

3.0 Teori og litteraturgjennomgang

3.1 Hva er kunnskapsbasert praksis?

Innledningsvis ble det fremhevet hvordan kriminalomsorgen skal styres, hvordan virksomhetsstrategien og utdanningen fremmer kunnskapsbasert tilnærming som viktig. Men hva vil det si at noe er kunnskapsbasert, eller hva er kunnskapsbasert praksis? Det var innen klinisk medisin på 1990-tallet at begrepet *evidensbasert* (annet begrep for kunnskapsbasert) først ble innført (Fretheim, 2013, s. 206). Kunnskapsbasert medisin er en praktisk tilnærming som skal bidra til at beslutninger tas med den beste kunnskapen tatt i bruk, og samtidig skal det legges stor vekt på pasientens egne ønsker og erfaringer (Fretheim 2013, s. 206).

Nordtvedt et al. (2021, s.18) beskriver det slik: «Å utøve kunnskapsbasert praksis er å ta faglige avgjørelser basert på systematisk innhentet forskningsbasert kunnskap, erfaringsbasert kunnskap og pasientens ønsker og behov i den gitte situasjonen.» Eller som Arild Bjørndal kort forklarer det: «Kunnskapsbasert praksis er å treffe faglige valg ved å integrere det vi vet, med det brukeren ønsker» (Bjørndal, 2009, s.125).

Mye av litteraturen som er skrevet om kunnskapsbasert praksis, kommer fra og omhandler helsevesenet og dets tjenester. Derfor vil mye av litteraturen som det henvises til bruke *pasient* istedenfor *innsatt*. Et annet ord kan være *bruker*, som godt beskriver noen som *bruker* tjenestene. Dette kan gjelde både for helsevesenet og for innsatte i kriminalomsorgen. Begrepene *bruker* og *innsatt* vil brukes om hverandre gjennom oppgaven.

Det er en forutsetning for kunnskapsbasert praksis at brukeren er deltager i beslutningsprosessen. På den måten kommer brukerens egne erfaringer frem, samt egne ønsker. I samspill med egne erfaringer og ønsker hentes det inn, etter kritiske vurderinger, faglitteratur og forskning om tematikken. Dette er veien til kunnskapsbasert helsetjenester (Austvoll-Dahlgren og Johansen 2013, s. 225).

I kriminalomsorgen kan dette være innsattes egne erfaringer fra eksempelvis tidligere løslatelser. Dette tas med i betraktning samtidig som det ses på forskning og ansattes erfaringer rundt overgangen fra fengsel til løslatelse. Innsattes medvirkning, sammen med litteratur som for eksempel handler om *glippsoner* etter løslatelsen vil kunne bidra til en kunnskapsbasert tilnærming til løslatelsen.

Kunnskapsbasert praksis deles gjerne i 6 viktige trinn for å sikre et kunnskapsbasert virke i praksis:

1. *Refleksjon*
2. *Spørsmålsformulering*
3. *Litteratursøk*
4. *Kritisk vurdering*
5. *Anvendelse*
6. *Evaluering.*

(Nortvedt et al, 2021, s. 15)

I en slik trinnvis praksis vil en virksomhet fort eliminere den gode gamle «sånn har vi alltid gjort det- metoden». Dette vil bli erstattet med refleksjon over hvorfor en virksomhet gjør som den gjør, og om dette er riktig praksis i henhold til forskning, egne erfaringer og brukerens behov. Ved å jobbe slik vil en virksomhet til stadighet måtte evaluere egen praksis.

3.2 Hvorfor jobbe kunnskapsbasert?

Rollen som fengselsbetjent er kompleks. Vokter- og hjelperrollen går om hverandre. Lovverket setter rammene, og innenfor disse lovgitte rammene styrer rutiner detaljene på

arbeidet. På et fengsel med høyt sikkerhetsnivå er rutinene flere og strengere enn ved et fengsel med lavere sikkerhetsnivå. Disse rutinene er ofte ment å ivareta ro, orden og sikkerhet. Men når det gjelder rutinene for kontaktbetjentarbeidet oppleves disse som friere. Det er noen ting som en skal gjøre som kontaktbetjent, men en del er på eget og innsattes initiativ. Mange kontaktbetjenter jobber forskjellig. Et eksempel er at vi som kontaktbetjenter får beskjed om å tilby BRIK til våre kontaktinnsatte. BRIK står for *behovs- og ressurskartlegging i kriminalomsorgen* og er kriminalomsorgens kartleggingsverktøy. I 2021 ble det gjennomført 1847 kartlegginger med BRIK (KDI, 2022, s. 27). Dette fremstår jo bra, og KDI skriver videre i sin årsrapport at de er fornøye med antall gjennomførte kartlegginger. Men hva vet vi om verdien av disse kartleggingene? Svaret på dette skal jeg ikke drøfte her, men ved å jobbe kunnskapsbasert vil kontaktbetjenten reflektere over bruken av dette. I henhold til de 3 første trinnene i kunnskapsbasert praksis vil betjenten: 1. Reflektere over bruken av BRIK. 2. Formulere spørsmål til litteratursøk. 3. Finne forskning/faglitteratur om BRIK/kartlegging og dens effekt. Finnes det eksempelvis forskning som viser at innsatte som har gjennomført en kartlegging av behov og ressurser klarer seg bedre etter løslatelse? Og i så fall hvem har forsket på dette, og på hvilken måte? Kanskje sier forskningen at kartlegging kun er effektiv ved oppfølging etter løslatelse. Dette er bare et eksempel. Men ved å reflektere over hva vi gjør, undersøke litteratur om det, og videre utnytte kunnskaper og erfaringer til å bruke ressurser på verktøy som har effekt, vil det være en kunnskapsbasert tilnærming. I etterkant av denne kunnskapsrefleksjonen vil kontaktbetjenten ha et bedre grunnlag for å legge dette frem for en innsatt slik at den innsatte kan vurdere om dette er noe han/hun ønsker å delta på (brukermedvirkning).

Hensikten med å jobbe kunnskapsbasert er nemlig å utelukke praksis som ikke fungerer og dermed styrke beslutningsgrunnlaget. Å gjennomføre tiltak, programvirksomhet, kartlegging eller andre aktiviteter uten å oppdatere kunnskapen rundt kan føre til at den jobben som legges ned med tilbakeføringen av innsatte, ikke har den ønskede effekten. I en tid med stramme økonomiske rammer er det desto viktigere å treffe presist med tiltakene. Kunnskapsbasert praksis bidrar til å øke kvaliteten på tiltak, troverdigheten til oss som hjelpere og det er et virkemiddel for å skape en kobling mellom forskning og praksis (Nortvedt et al, 2021, s. 24).

3.3 Hva menes med tilbakeføring?

«Kriminalomsorgen har en framtidrettet straffegjennomføring med god tilbakeføring» heter det i *Kriminalomsorgens virksomhetsstrategi 2021-2026* (KDI, 2021, s. 19). Spørsmålet blir da: Hva er god tilbakeføring?

På *tilbakeføring.no* beskrives tilbakeføring slik: «Vellykket tilbakeføring er når personer i fengsel eller annen straffegjennomføring løslates som en styrket utgave av seg selv, til et godt liv med mindre risiko for ny kriminalitet» (Kriminalomsorgen, u.å.).

I straffegjennomføringsloven § 3 heter det:

Gjennomføringen av reaksjonen skal være sikkerhetsmessig forsvarlig. Innholdet skal bygge på de tiltak kriminalomsorgen har til rådighet for å fremme domfeltes tilpasning til samfunnet. Kriminalomsorgen skal legge forholdene til rette for at domfelte skal kunne gjøre en egen innsats for å motvirke nye straffbare handlinger.
(Straffegjennomføringsloven, 2021, s. §3).

I paragrafen kommer det frem at kriminalomsorgen skal motvirke nye straffbare handlinger og hjelpe innsatte til å tilpasse seg samfunnet. Altså tilbakeføre innsatte til samfunnet. I de primære kriminalitetsforebyggende strategiene rehabilitering og samfunnsintegrering, er kriminalomsorgens arbeid rettet mot å gi de innsatte de ressursene de trenger for å unngå å begå ny kriminalitet etter soning (Grønning, 2019, s. 61-62). Sentrale faktorer er arbeid, utdanning og sosial integrering (Grønning, 2019, s. 62). Riksrevisjonen trekker frem 3 viktige faser i tilbakeføringsarbeidet: «1. Kartelegging av innsattes behov. 2. Deling av kartlagte behov med forvaltningssamarbeidspartnere. 3. Oppfølging av kartlagte behov og forberedelser til løslatelsen» (Riksrevisjonen, 2022, s. 6).

Hammerlin (2021) peker på at rehabilitering i fengselsvesenet har to begrunnelser. Den første er skadereduksjon. Han poengterer at fokuset bør gå fra *what works* til *what hurts* (Hammerlin, 2021, s. 416). Den andre begrunnelsen for rehabilitering i kriminalomsorgen er å gjøre innsatte i stand til et godt liv ute i samfunnet og bryte med sitt kriminelle mønster (Hammerlin, 2021, s. 416). Videre må jeg ta med at Hammerlin er kritisk til begrepet *rehabilitering* og peker på at dette forutsetter at innsatte tidligere har vært i stand til å leve et kriminalitetsfritt liv. Han argumenterer videre for at begrepet *habilitering* kanskje er et mer presist begrep (Hammerlin, 2021, s. 417).

Jeg vil i oppgaven videre benytte meg av både *tilbakeføring* og *rehabilitering* når jeg drøfter. Årsaken til dette er at uttrykkene blir brukt i de ulike litterære bidragene til oppgaven.

3.4 Hvilke utfordringer kjennetegner innsatte i norske fengsler?

I en god tilbakeføring skal innsatte være i stand til å leve gode liv, med lavere risiko for ny kriminalitet. For å kunne bidra til en god tilbakeføring er det vesentlig å vite litt om bakgrunnen for at personen har blitt innsatt i fengsel. Uten den bakenforliggende informasjonen om innsatte vil det være vanskelig å gi hjelp på en kunnskapsbasert måte. I en rapport fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) skriver Revold (2015) at levekårene til innsatte i norske fengsler er gjennomsnittlig dårligere enn i den øvrige befolkningen (Revold, 2015, s. 4). Resultatet i rapporten viser at mange innsatte hadde hatt en vanskelig oppvekst. Hele 40 prosent hadde opplevd mishandling i oppveksten. 68 prosent av innsatte eide eller leide bolig før innsettelse, i motsetning til referansegruppen der hele 98 prosent eide eller leide bolig (Revold, 2015, s. 4). Videre peker rapporten på at innsatte hadde generelt dårligere helse enn resten av befolkningen, og 66 prosent av innsatte hadde kun ungdomskolen eller lavere utdanning som høyeste utdanning. Kun 36 prosent var i arbeid før innsettelse (Revold, 2015, s. 4). Dette spriker veldig fra referansegruppen der bare 24 prosent hadde ungdomskolen eller lavere utdanning som høyeste fullførte utdanning, og 82 prosent var i arbeid (Revold, 2015, s. 4). Samtidig viste Cramer-rapporten fra 2014 at andelen psykiske lidelser er høyere enn i resten av befolkningen. Eksempelvis hadde hele 73 prosent personlighetsforstyrrelser (Cramer, 2014, s. 5).

Det er tydelig at innsatte i norske fengsler avviker fra den øvrige befolkningen på grunnleggende ting som bolig, helse, utdanning og skole. Det er klart at dette bidrar til at det blir vanskeligere å bryte med sitt kriminelle mønster, slik Gröning (2019) beskriver de sentrale faktorene for rehabilitering. Kun 18 prosent av innsatte trodde de ville klare å unngå nye kriminelle handlinger etter soning (SSB, 2014, s. 4). Hammerlin (2021) nevner denne rapporten i boken sin og oppsummerer med følgende: «En stor gruppe lever under materielle, helsemessige og sosiale kår som er eksistensielt tyngende, diskvalifiserende og ekskluderende» (Hammerlin, 2021, s. 341). Videre peker han på at hjelpebehovet varierer veldig, og at noen til og med trenger hjelp til å bearbeide opplevelsene fra sin kriminalitet. Spesielt hvis kriminaliteten er typisk skambelagt, stigmatiserende og etterfulgt av skyldfølelse (Hammerlin, 2021, s. 341-342). Her kan restorative justice spille en rolle. Restorative justice er ment for både et offer, men også for den som handler kriminelt (Menkel-Meadow, 2007, s. 4). Restorative justice kan bidra til at innsatte klarer samfunnsintergreringen bedre fordi de

dømte kan oppleve at det er mulig å gjøre opp for det som er gjort galt (Menkel-Meadow, 2007, s.4). Sett i lys av hva en god tilbakeføring blir definert som og hva et *godt liv* innebærer, er det tydelig at den gjennomsnittlige innsatte har behov for tverrfaglig og tilrettelagt hjelp på veien mot en god tilbakeføring til samfunnet. Her blir fokuset på hva som skal være arbeidet med før løslatelsen, men i tillegg må man se på hva innsatte mister under soning. Ser vi på *fangenes tapsliste* (Hammerlin, 2021, s. 559) samtidig som vi vet at en del av rehabilitering går på skadereduksjonen av straffegjennomføringen, er det tydelig at arbeidet med god tilbakeføring er kompleks. En kunnskapsbasert praksis vil kanskje gjøre oss bedre i stand til å sortere og legge til rette for effektive tiltak?

4.0 Hvilken betydning har kunnskapsbasert praksis for tilbakeføringsarbeidet?

Det er nå redegjort for hva som skal til for å ha en kunnskapsbasert praksis, hva god tilbakeføring er og hvilke utfordringer innsatte i norske fengsler har. Men hvilken betydning har en kunnskapsbasert praksis for tilbakeføringsarbeidet? Jeg vil nå diskutere noen hva som er de sentrale faktorene i tilbakeføringen rundt innsattes utfordringer og se hvordan en kunnskapsbasert praksis kan ha betydning for tilbakeføringsarbeidet.

4.1 Kartlegging av innsattes behov og ressurser

Innledningsvis under punkt 3.4 poengterte jeg viktigheten av å vite bakgrunnen til innsatte for å kunne bistå i rehabiliteringen og tilbakeføringsarbeidet. Og som rapporten fra SSB viser, er det generelt flere behov som må dekkes og ressursmangler hos innsatte. For å kartlegge dette kan kartleggingsverktøyet BRIK være til god hjelp. Å kartlegge innsatte vil hjelpe både kontaktbetjent og innsatt med å finne ut hvor skoen trykker. Har innsatte utdanning, helsemessige utfordringer, rusproblematikk, bolig, nettverk eller jobb? En god BRIK vil kunne bidra med å få kartlagt slike ting. Samtidig kan en god kartlegging få frem innsattes ressurser og sterke sider. Årsaken til at jeg velger å skrive «en god BRIK» er at av erfaring vet jeg, som jeg påpekte innledningsvis, at BRIK blir målt på antall gjennomførte kartlegginger, ikke innhold i kartleggingen, eller tilbakefall etter gjennomført BRIK. Dette gjelder for så vidt fengsler generelt. Fengsler blir målt på gjennomførte straffer og effektivitet, ikke ut fra tilbakefall eller andre inkluderingsmål etter endt soning (Falck 2015, s. 23). Selv om norsk kriminalomsorg har lav tilbakefallsgrad sammenlignet med andre land kommer Falck (2015) med dette kritiske utsagnet i sin rapport om tilbakefallsgarantien: «Hadde tilbakefall vært

hovedkriteriet for vellykkethet, hadde de fleste om ikke alle dagens fengsler vært nedlagt» (Falck, 2015, s. 23).

I skrivende stund kom riksrevisjonen med en rapport om helse-, opplæring- og velferdstjenester til innsatte i fengsel. Her kommer det tidlig frem i konklusjonene til rapporten at «kriminalomsorgen tilrettelegger ikke godt nok i tilbakeføringsarbeidet» (Riksrevisjonen, 2022, s. 8). Et av punktene som får kritikk er at kriminalomsorgens kartleggingspraksis er mangelfull (Riksrevisjonen, 2022, s. 9). Ser vi dette opp mot kunnskapsbasert praksis, blir det viktig å reflektere over egen praksis rundt kartlegging. Hvorfor kartlegger vi egentlig innsattes behov og ressurser? For å finne svar på denne refleksjonen ser vi mot trinn 2 i den kunnskapsbaserte praksisen: *spørsmålsformulering*. Spørsmålene man bør/kan stille deles gjerne inn i to ulike grupper: *bakgrunnsspørsmål* og *forgrunnsspørsmål* (Nordtvedt et al, 2021, s.32). Bakgrunnsspørsmål går på det grunnleggende, og kan være for eksempel: Hvorfor gjennomfører vi kartlegginger av innsatt? Dette kan vi finne svaret på i pensumbøker og rapporter, som eksempelvis rapporten til Riksrevisjonen. Forgrunnsspørsmål bruker vi for å ta riktige beslutninger eller for å gi gode råd. Eksempelvis kan dette være, i forbindelse med en kartlegging: Hva er det viktig å ta hensyn til i en kartlegging når innsatte har store tillitsutfordringer? Dette kan bidra til å gjøre kartleggingen mer innholdsrik og anvendbar. Ikke bare for at de blir brukt i statistikk. Å stille riktig spørsmål og finne relevant og pålitelig forskning er et sentralt prinsipp i kunnskapsbasert praksis (Nordtvedt et al, 2021, s. 33). Dette vil igjen kunne føre til god hjelp i de videre trinnene i kunnskapsbasert praksis.

Kartlegging er sentralt i tilbakeføringsarbeidet med innsatte. BRIK kan hjelpe til med å legge til rette for en god soningsplan og progresjon. Men kartlegging i kriminalomsorgen får kritikk for å være mangelfull. Slik jeg argumenterer kan en kunnskapsbasert praksis rundt dette bidra til at en kartlegging blir mer meningsfull. Kan vi vise til god faglitteratur om kartlegging og samtidig vise til egen praksiserfaring om kartleggingens effekt kan det være lettere å legge til rette for innsattes brukermedvirkning. En BRIK gjennomføres kun med samtykke og krever at innsatte medvirker. Men hvordan fungere egentlig brukermedvirkning for innsatte i kriminalomsorgen?

4.2 Finnes innsattes autonomi i forbindelse med brukermedvirkning i en kunnskapsbasert praksis i kriminalomsorgen?

Tidligere i oppgaven siterer jeg fra straffegjennomføringsloven § 3 om innhold. Den beskriver at kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte selv skal kunne gjøre en egen innsats for endring. Innsatte skal behandles som et autonomt individ og det er sentralt i rehabiliteringsarbeidet. Å være autonom betyr at man er selvstyrt. Alt av rehabiliteringsarbeid må være basert på frivillighet (Walderhaug, 2019, s. 263). Som fengselsbetjent med hjelperrolle-hatten på, kan det være utfordrende å ikke skulle mene og bestemme for mye for innsatte når vi selv mener innsatte ikke er i stand til å velge det riktige eller beste for seg selv.

Har innsatte egentlig makt til frie valg når de er under straffegjennomføring? Hammerlin (2021) diskuterer dette. Det hevdes at innsatte har selvbestemmelse og fritt valg, men har de egentlig det i et asymmetrisk maktregime som et fengsel er? Valgmulighetene til innsatte vil alltid påvirkes av noe, og den situasjonen innsatte er i (Hammerlin, 2021, s. 489).

Valgfriheten til innsatte blir altså påvirket av situasjonen de befinner seg i, samtidig skal vi legge til rette for at innsatte kan gjøre en egen innsats for endring. Det kan være utfordrende. Hvordan vet vi at innsatte gjør valgene sine på bakgrunn av eget ønske, og ikke på bakgrunn av hva vi som etat/autoritet forventer av han/henne i henhold til soningsprogresjon. Som ansatt i kriminalomsorgen har man med seg en (for)forståelse av ulike typer innsatte og forskjellige lovbruddskategorier. Samtidig har vi en idé om hva de i de forskjellige gruppene kan og bør gjøre for å ha en god soningsprogresjon. Walderhaug (2019) beskriver fenomenet slik:

Man befinner seg med andre ord innenfor et maktapparat hvor det er vanskelig å bli anerkjent som en selvstendig aktør i eget liv, nettopp fordi ansatte og systemet på forhånd har gjort seg opp en mening om hvem vedkommende er, og hva den enkelte må gjøre for å oppfylle kriminalomsorgens mål og forventninger (Walderhaug, 2019, s. 262).

4.2.1 Ansvarsgruppemøtet - en arena for brukermedvirkning?

På min arbeidsplass arbeider vi i ansvarsgrupper med innsatte. Ansvarsgruppen består av en kontaktbetjent, en sosialfaglig rådgiver, en sykepleier, en representant fra arbeidsdriften/skolen på fengselet og den innsatte. I tillegg kan nav-veileder og andre eksterne aktører inviteres. Ansvarsgruppen har møter omtrent hver tredje måned. Disse møtene skal bidra til at innsatte får tverrfaglig hjelp, men det er helt sentralt at den innsatte er aktiv selv.

Disse møtene er ikke møter *om* innsatte, men *med* innsatte. Det tilstrebes å få frem innsattes egne ønsker og tanker om fremtidsplanen opp mot videre soning/løslatelsen. I møtene kan deltakerne komme med egne faglige synspunkter og veiledning opp mot innsattes plan og ønsker. Ansvarsgruppa har ingen intensjon om å styre innsatte i hva vi mener er best for vedkommende, men komme med råd, og informasjon om muligheter og hindringer. Det er viktig å anse innsatte som et selvstendig autonomt individ med ansvar for eget liv under og etter soning. Å ha møter *med* innsatte, ikke *om* innsatte bidrar til at innsatte selv gjøres ansvarlig, dette er vesentlig i synet om at innsatte skal opptre som selvstyrte individer. Men å bli sett på som at autonomt menneske betyr ikke automatisk at man er i stand til å handle fornuftig, men det gir innsatte muligheten til å overveie og tenke fra eget ståsted (Walderhaug, 2019, s. 271). Det kan være utfordrende som kontaktbetjent å ikke av og til si: «Nei det er ikke det beste for deg. Vi gjør som jeg har tenkt!». Men vi som betjenter må tilstrebe å ikke påføre innsatte våre tanker som hjelpere. Som ansatte i kriminalomsorgen har vi alltid en agenda i møtet. Vi har et mål med det vi gjør. Et mål om en straff som endrer, og at innsatte bryter med sitt kriminelle mønster.

KDI ønsker at: «Vi har høy grad av brukermedvirkning og inngår gjensidige forpliktende avtaler med domfelte» (KDI, 2021, s. 19). Ser vi dette i møtet med ansvarsgruppen kan vi si at vi er på vei mot dette. Møtet gir rom for innsattes brukermedvirkning og innsatte legger frem sin plan for soningen og veien mot løslatelse. Samtidig gjør vi også innsatte ansvarlig for eget liv og vi forventer at avtalene som blir gjort i et ansvarsgruppemøte blir fulgt. De forskjellige profesjonsdeltakerne vil naturligvis veilede innsatte tilbake innenfor en lovgitt ramme hvis innsattes ønsker og planer avviker fra dette. Hammerlin (2021) beskriver et valg en fange (innsatt) har som: «et valg med grader av relativ ufrihet» (Hammerlin, 2021, s. 491). Ergo er det viktig å være bevisst dette for å bidra med å legge til rette for, og opprettholde innsattes muligheter for brukermedvirkning.

4.3 Hvordan benytte seg av kunnskapsbasert praksis i tilbakeføringsarbeidet?

Det kommer stadig ny forskning. Veien fra forskning til praksis kan virke lang. For å jobbe kunnskapsbasert hvor forskningsbasert kunnskap er sentralt er det helt nødvendig å stadig vurdere den nye kunnskapen. Implementeringsforskning har som formål å minske avstanden mellom forskning og praksis (Flottorp og Aakhus, 2013, s 193). Hensikten med denne forskningen er å evaluere og utvikle tiltak som sikrer at brukeren mottar de tiltakene som har

grunnlag fra oppdatert forskning (Flottorp og Aakhus, 2013, s. 193). Denne forskningen skal med andre legges opp en vei slik at nyere forskning når ut, og blir benyttet i praksis igjennom tiltak. Dette kan eksempelvis være at retningslinjer holdes oppdatert. Det er klart det er tidkrevende for en fengselsbetjent og stadig skal lese, oppdatere og benytte seg av nyere forskning. Det er avgjørende at det blir filtrert samlet et sted eller oppsummert slik at den relevante forskningen blir hevet frem. Helsevesenet benytter seg eksempelvis av helsebiblioteket.no. Men KDI hevder det er satt for lite midler til forskning og analyser innenfor kriminalomsorgen (Riksrevisjonen, 2022, s. 111).

På 70-tallet ble det konkludert med at ingenting av kriminalitetsforebyggende- eller rehabiliterende tiltak fungerer. Det var derfor ikke noen poeng å forske på dette lenger (Weisburd et al., 2017, s. 437). Men nyere forskning mener det motsatte. Mye fungerer. Noe bedre enn andre. Men noe virker ikke i det hele tatt, og noe er i verste fall direkte skadelig (Weisburd et al., 2017, s.437-438). Denne artikkelen handler om alt fra politiforebyggende tiltak til programvirksomhet, men det som er viktig å få frem, i drøftingen rundt kunnskapsbasert praksis, er at det er viktig å finne ut hva som virker og hva som ikke virker, eller skader, slik Hammerlin (2021) nevner (what hurts). Weisburd et al., (2017) konkluderer med at det dags for å få kvalitative data på hva som virker og er nytte- og kostnadseffektive i kriminalitetsforebyggende- og rehabiliteringsarbeidet (Weisburd et al., 2017, s. 438).

I en kunnskapsbasert praksis i kriminalomsorgen vil forskningsbasert kunnskap bidra til at det implementeres riktige og kostnadseffektive tiltak. Som nevnt tidligere er dette viktigere enn noen gang grunnet kriminalomsorgens trange økonomiske ramme. For innsattes del er det selvsagt alltid vært viktig, men programvirksomheten i kriminalomsorgen er sterkt svekket de siste årene. Skal man aktivt drive med program- og rehabiliteringsvirksomhet bør det som har best beviselig effekt implementeres. Likevel kan det være vanskelig i det sosialfaglig å finne en universal løsning på hva som er best. Noe av det vanskeligste med kunnskapsbasert praksis er nemlig, det å få kunnskapen over i praksis. I medisinfaget er det lettere å finne løsninger som treffer de ulike helseutfordringer, men i det sosialfaglige er det umulig å «objektifisere» en fellesløsning på lik linje som i medisin (Ekeland, 2009, s. 247). Ekeland (2009) argumenterer for faren ved det kunnskapsbaserte (evidensbaserte), og presiserer at det forskjell på å *reduere* og lukke *gapet*. Videre stiller han spørsmål om utviklingen er på vei mot en *forskningsstyrt praksis* mer enn en *forskningsbasert praksis* (Ekeland, 2009, s. 148-150).

Kontaktbetjentens rolle i kunnskapsbasert tilbakeføringsarbeid er sentral. Fengselsbetjenten har både teoretisk og erfaringsbasert kunnskap. I tilbakeføringsarbeidet med innsatt har kontaktbetjent hovedansvaret, i samarbeid med innsatte selv, i å bidra til at soningen blir konstruktiv (Hjellnes, 2019, s. 87). I denne sentrale jobben i tilbakeføringsarbeidet der kontaktbetjenten skal koble innsatte opp til de ulike instansene som trengs for en god tilbakeføring, er det fortsatt store forskjeller i praksisen. Det er gjennomgående i intervjuene Hjellnes (2019) viser til, at det er usikkerhet rundt om praksisen er lik for kontaktbetjentene. Det pekes på at det kan være mangel på spillerom for faglig diskusjon i arbeidshverdagen (Hjellnes, 2019, 101). Likevel hevdes det at kontaktbetjenten skal drive kunnskapsbasert påføringsarbeid (Riksrevisjonen, 2022, s. 77). For å jobbe kunnskapsbasert må kontaktbetjenten benytte seg av kunnskapen og erfaringen som betjenten innehar. Slik Hjellnes (2017) beskriver innehar fengselsbetjentene mye kunnskap, men den diskuteres kanskje for sjeldent i arbeidshverdagen. Slik Bjørndal (2009) beskriver kunnskapsbasert praksis må man altså ta faglige valg ved å integrere det vi vet, for så å kombinere dette med hva innsatte ønsker. Mye av den kunnskapen fengselsbetjenter innehar kan være taus, men ved å gi rom for refleksjon, sette ord på erfaringer vil det faglige fengselsbetjenten innehar komme frem i lyset (Eide og Kronstad, 2019, s. 121). Slik Hjellens skriver kan en faglig diskusjon gagne det fengselsfaglige blant fengselsbetjenter (Hjellnes, 2019, s. 100).

For å bevisst jobbe kunnskapsbasert må man være bevisst sin egen kunnskap.

Fengselsbetjentutdanning gir et godt kunnskapsgrunnlag og etter hvert vil fengselsbetjenten oppdrive en hel masse erfaringsbasert kunnskap. Men som jeg henviser til i avsnittet over, sitter fengselsbetjentene med mye taus kunnskap. Kunnskap fengselsbetjenten kanskje ikke er bevist, uten at den blir diskutert eller satt ord på. Det å omdanne vitenskap til praksis kan ofte være vanskelig, og god kunnskapsbasert praksis slik Bergander og Johnsen (2006) beskriver, krever «reflekterte kritiske aktører som er villig til samarbeid og dialog» (Bergander og Johnsen, 2006, s. 29).

Noe av det med utfordrende med kunnskapsbasert praksis er altså å få forskningen/kunnskapen over i praksis. Det krever refleksjon, erkjennelse av kunnskap og dialog og samarbeid mellom de ansatte. I det fengselsfaglige finnes det nødvendigvis ikke et fasitsvar på en utfordring, det krever individuell vurdering, samt innsattes brukermedvirkning. Det som av erfaring kan være utfordrende i det kunnskapsbaserte tilbakeføringsarbeidet, spesielt er innenfor brukermedvirkning, er innsattes motivasjon. Innenfor helsevesenet, der kunnskapsbasert praksis står sterkt, kan en forvente (så lenge pasienten er

samtykkekompetent) at pasientenes motivasjon for behandling er å bli frisk. Men av erfaring kan det være vanskelig å faktisk vite den ekte motivasjonen til innsatte i rehabiliteringsarbeidet. Eksempelvis, kan innsatte søke seg mot en lettere soning, i eksempelvis §12 soning. Som profesjonell fengselsbetjent bør man være forsiktig med slike spekulasjoner, men det belyser forskjellene mellom kriminalomsorgen og helsevesenet i lys av kunnskapsbasert praksis med brukermedvirkning. På en annen side er det dette ansvaret vi legger over på innsatte ved å behandle de som autonome individer. Men, kriminalomsorgen har også ansvaret for at straffegjennomføring foregår sikkerhetsmessig forsvarlig jf. Strgjfl. §3. Dette kan være motstridene interesser.

For å benytte oss av kunnskapsbasert praksis i tilbakeføringsarbeidet bør vi kjenne til forskning og faglitteratur om arbeidet. Et eksempel her kan være å benytte seg av *tilbakefall.no*. Som styres av forskningsavdelingen på KRUS og skal være til hjelp for å «synliggjøre og fremme forskning om tilbakefall» (Senter for tilbakefallsstudier, u.å). I tilbakeføringsarbeidet bør det altså jobbes for å finne ut hva forskningen sier, og hva som fungerer. Det kan bidra til å utelukke praksis og tiltak som ikke fungerer. Samtidig, slik jeg har argumentert, bør fengselsbetjentenes egen kunnskap og erfaringer trekkes frem. Dette kan gjøres lettere ved å ha faglige samtaler med kollegaer. Utdannede fengselsbetjenter sitter med mye kunnskap og denne må brukes i kunnskapsbasert praksis. Eide og Kronstad (2019) beskriver det slik:

Kunnskapsbasert straffegjennomføring innebærer altså tydelige krav om høy kvalitet både i utdanningen og i arbeid i kriminalomsorgen. For å innfri disse kravene trenger kriminalomsorgen profesjonelle fengselsbetjenter, som både har bredde- og dybdekunnskap innenfor flere, og til tider, sprikende disipliner, men som hver for seg er viktige for kriminalomsorgen (Eide og Kronstad, 2019, s. 108).

Det er avgjørende for å ha en kunnskapsbasert praksis at disse to kunnskapskildene brukes samtidig som innsattes gis rom og anledning for medvirkning i sin soningsprogresjon og arbeid mot en god tilbakeføring. I arbeidet med tilbakeføring må det reflekteres over hva og hvordan vi jobber, stille spørsmål, finne relevant og kritisk vurdert litteratur, anvende litteraturen og evaluere praksisen. Dette er veien til kunnskapsbasert praksis i tilbakeføringsarbeidet.

5.0 Avslutning

I denne litteraturstudien har jeg forsøkt å belyse relevansen for å skrive om kunnskapsbasert praksis, og hvilken betydning den har for tilbakeføringsarbeidet. Det kommer tydelig frem i kriminalomsorgens virksomhetsstrategi, stortingsmelding 39 og studieprogrammet til bachelorutdanningen at kunnskapsbasert praksis er høyst relevant. Det krever kunnskap, evnen til å finne kunnskap, bruke egen erfaring(kunnskap), refleksjon og samarbeid med innsatte for å kunne jobbe kunnskapsbasert. Å jobbe kunnskapsbasert bidrar til å øke innsatsen der det bør. Slik jeg argumenterer for i oppgaven er det viktigere enn noen gang å prioritere rehabiliterings- og tilbakeføringstiltak som beviselig fungerer. Dette grunnet kriminalomsorgens stadig trangere økonomiske ramme. Innsatte i norske fengsler har, som jeg viser til, generelt større utfordringer enn resten av befolkningen. Samtidig vet vi hvilke faktorer som er sentrale for få en god tilbakeføring til samfunnet. Ansvarsgruppen er en god arena for å jobbe kunnskapsbasert med tilbakeføringen. Der får innsatte gode muligheter til å påvirke egen soning med støtte fra ulike profesjoner, som alle tar med seg sin kunnskap og erfaring i møtet med innsatte. Det er en god arena for brukermedvirkning! Men, slik jeg argumenterer bør vi alltid ha i bakhodet på hvilken grad av valgfrihet innsatte tar sine valg på. Er det for seg selv, eller for å følge kriminalomsorgens mål og visjon?

Som jeg skriver i oppgaven, er hensikten med en kunnskapsbasert praksis skape en kobling mellom forskning og praksis. På den måten vil tiltak og praksis vi gjennomfører ha faglig og validert grunnlag. Dette vil igjen føre til å treffe presist og øke kvaliteten på vårt tilbakeføringsarbeid. Likevel ser vi at kriminalomsorgen får kritikk av riksrevisjonen for at vi ikke tilrettelegger godt nok for tilbakeføringsarbeidet, og at kartleggingen, som er så viktig, er mangelfull (Riksrevisjonen, 2022, s. 8-9).

Denne litteraturstudien har argumentert for hvilken betydning en kunnskapsbasert praksis kan ha for tilbakeføringsarbeidet med innsatte. Jeg mener det kommer tydelig frem at kunnskapsbasert praksis kan bidra mye til at tilbakeføringsarbeidet med innsatte utvikler seg i en positiv retning. Men det krever kunnskap om kunnskapsbasert praksis i kriminalomsorgen.

6.0 Litteraturliste

- Aaustvoll-Dahlgren, A. og Johansen, M., (2013). Pasienten som medvirker og kunnskapshåndterer. *Norsk epidemiologi*, 23 (2), 225-230.
<https://www.ntnu.no/ojs/index.php/norepid/article/view/1649>
- Bergander, K., og Johnsen, B. (2006). Vitenskap og metode. I E. Larsen (Red), *Fengselet som endringsarena. Bok for fengselsbetjenter*. (s.17-36). KRUS.
- Bjørndal, A. (2009). Målet er kunnskapsbaserte og brukersentrerte tjenester. I H, Grimen,. og L. I, Terum. (Red.), *Evidensbasert profesjonsutøvelse* (s.125-144). Abstrakt forlag.
- Brottveit, G. (Red.). (2018). *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert*. Gyldendal.
- Cramer, V. (2014). *Forekomsten av psykiske lidelser hos domfelte i norske fengsler*. Kompetanse for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri. Helseregion Sør-Øst.
https://sifer.no/wp-content/uploads/2019/08/Forekomst_av_psykiske_lidelser_hos_domfelte_i_norske_fengsler.pdf
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Gyldendal.
- Eide, H. M. K, og Kronstad, M. (2019). Kunnskapsgrunnlaget i fengselsbetjentens profesjonalitet. I K. G. Westheim., og H. M. K. Eide. (Red), *Kunnskapsbasert straffegjennomføring i kriminalomsorgen i Norge*. (s.107-122). Fagbokforlaget.
- Ekeland, T-J. (2009). Hva er evidensen for evidensbasert praksis? I H, Grimen,. og L. I, Terum. (Red.), *Evidensbasert profesjonsutøvelse* (s.145-168). Abstrakt forlag.
- Falck, S., (2015). *Tilbakeføringsgarantien som smuldret bort. Mellom kriminalomsorg og kommunale tjenester. Tiltaksbro, systematikk eller tilfeldighet?* (SIRUS-rapport 3/2015). Statens institutt for rusmiddelforskning.
<https://www.fhi.no/publ/2015/tilbakeforingsgarantien-som-smuldret-bort/>
- Fretheim. A. (2013). Kunnskapsbasert politikkutforming. *Norsk epidemiologi*, 23 (2), 205-210. <https://www.ntnu.no/ojs/index.php/norepid/article/view/1645>

- Flottorp, S., og Aakhus, E., (2013). Implementeringsforskning: vitenskap for forbedring av praksis. *Norsk Epidemiologi*, 23 (2), 187-196.
<https://www.ntnu.no/ojs/index.php/norepid/article/view/1643>
- Gröning, L. (2019). Juridiske perspektiv på endringer i fengselspopulasjonen. I K. W, Westrheim., og E H. M. K, Eide. (Red). *Kunnskapsbasert straffegjennomføring i kriminalomsorgen i Norge*. (1.utg., s.53-66). Fagbokforlaget.
- Hammerlin, Y. (2021). *Hard mot de harde, myk mot de myke: Norsk kriminalomsorg i anstalt*. Universitetsforlaget.
- Hjellnes, S. (2019). Kontaktbetjentrollen i straffegjennomføringen i fengsel. I K. G. Westrheim., og H. M. K. Eide. (Red), *Kunnskapsbasert straffegjennomføring i kriminalomsorgen i Norge*. (s.87-103). Fagbokforlaget.
- Kriminalomsorgen. (u.å). *Tilbakeføring.no*. Hentet 11.november 2022 fra <https://xn--tilbakefring-2jb.no/>
- Kriminalomsorgsdirektoratet. (2021). *Virksomhetsstrategi for kriminalomsorgen 2021-2026*. [Brosjyre]. <https://www.kriminalomsorgen.no/virksomhetsstrategi.549866.no.html>
- Kriminalomsorgens utdanning og høgskole. (2021). *Bachelorstudium i straffegjennomføring*. Programplan. <https://www.krus.no/studieprogram-og-rammeplan-bachelor.521949.no.html>
- Kriminalomsorgsdirektoratet. (2022). *Kriminalomsorgen årsrapport 2021*. <https://www.kriminalomsorgen.no/aarsrapport-2021-for-kriminalomsorgen.6520113-516313.html>
- Meld. St. 39. (2020-2021). *Kriminalomsorgsmelding- fremtidens kriminalomsorg og straffegjennomføring*. Justis- og Beredskapsdepartementet.
- Menkel-Meadow, C., (2007). Restorative Justice: What is It and Does it Work? *The Annual Review of Law and Social Science*. 10.1146/annurev.lawsocsci.2.081805.110005
- Nordtvedt, M.W., Jamtvedt, G., Graverholt, B. og Gundersen, M.W. (2021). *Jobb kunnskapsbasert! En arbeidsbok*. (3.utg.). Cappelen Damm Akademisk.

- Revolv, M. K. (2015). *Innsattes levekår 2014: Før, under og etter soning*. (2015/47). Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/attachment/244272?ts=150b8c1bce0>
- Riksrevisjonen. (2022). *Riksrevisjonens undersøkelse av helse-, opplærings- og velferdstjenester til innsatte i fengsel*. Dokument 3:4 (2022-2023). <https://riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2022-2023/undersokelse-av-helse-opplarings-og-velferdstjenester-til-innsatte-i-fengsel/>
- Senter for tilbakfallsstudier (u.å.). *Tilbakefall.no*. Hentet 10.november 2022. <https://tilbakefall.no/about>
- Straffegjennomføringsloven. (2002). *Lov om gjennomføring av straff mv*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2001-05-18-21>
- Walderhaug, M. F. (2019). Tilstedeværende likeverd i møte med den innsatte. I K. G. Westrheim., og H. M. K. Eide. (Red), *Kunnskapsbasert straffegjennomføring i kriminalomsorgen i Norge*. (s.261-277). Fagbokforlaget.
- Weisburd, D., Farrington, D. P., og Gill, C. (2017). *What works in crime prevention and rehabilitation*. *Criminology & Public policy*, 16 (2), 415-449.

7.0 Vedlegg

Selvvalgt pensum

Forfatter(e)	Tittel	Forlag / Tidsskrift	År	Kapitler / Sider	Antall sider
Andreassen, T. A. I Mausethagen, S., og Smeby. J. C. (Red).	Profesjonsutøvelse i en organisatorisk kontekst. I <i>Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse.</i>	Universitetsforlaget	2017	Kap. 12. S. 140- 152	12
Bjørndal, A. I Grimen, H. og Terum, L, I. (red).	Målet er kunnskapsbaserte og brukersentrerte tjenester. I <i>Evidensbasert profesjonsutøvelse.</i>	Universitetsforlaget	2009	Kap. 7. S. 125- 144	19
Brottveit. G. (Metode)	<i>Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder. Om å arbeide forskningsrelatert</i>	Gyldendal	2018	Kap. 11-12	24
Bøyum, S. I Mausethagen, S., og Smeby. J. C. (Red).	Profesjonell kunnskapsetikk og intellektuelle dygder i profesjonsutdanninge n. I <i>Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse.</i>	Universitetsforlaget	2017	Kap. 3. S. 34- 43	9
Canton, R. I Mcneill, F., Durnescu, I., og Butter, R. (Red)	Why do people commit crime? I <i>Probation. 12 Essential Questions.</i>	Palgrave Macmillian	2016	Kap. 2. s. 9-34	25
Dahlgren, A. A. Og Johansen, M.	<i>Pasienten som medvirker og kunnskapshåndterer</i>	Norsk epidemiologi	2013	s.225- 230	5
Dalland. O. (Metode)	<i>Metode og oppgaveskriving</i>	Gyldendal	2020	Kap. 1- 4, 6-10, 12-13.	203

Denison, E.	<i>Kunnskapsbasert folkehelse. Eksempel fysisk aktivitet</i>	Norsk Epidemiologi	2013	s. 181-185	4
Ekeland, T-J. I Grimen H., og Terum, L, I. (Red)	Hva er evidensen for evidensbasert praksis? I <i>Evidensbasert profesjonsutøvelse</i>	Abstrakt forlag	2009	Kap. 8. S. 145-168	23
Falck, S.	<i>Tilbakeføringsgarantien som smuldret bort</i>	SIRUS	2015	Kap. 6	7
Flottorp, S., og Aakhus, E.	Implementeringsforskning: vitenskap for forbedring av praksis.	Norsk Epidemiologi	2013	s. 187-196	9
Fossestøl, B.	<i>Evidens og praktisk kunnskap</i>	Fontene forskning	2013	s.55-66	11
Fretheim, A.	<i>Kunnskapsbasert politikkutforming</i>	Norsk epidemiologi	2013	s. 205-210	5
Hammerlin, Yngve.	<i>Hard mot de harde, myk mot de myke. Norsk kriminalomsorg i anstalt</i>	Universitetsforlaget	2021	s. 327-545	218
Grimen, H. I Grimen, H. Og Terum, L, I. (red).	Debatten om evidensbasering- noen utfordringer. I <i>Evidensbasert profesjonsutøvelse</i>	Abstrakt forlag	2009	Kap. 10. s. 191-222	31
Justis- og beredskapsdepartementet	<i>Redusert tilbakefall til ny kriminalitet. Nasjonal strategi for samordnet tilbakeføring etter gjennomført straff 2017-2021</i>	Justis- og beredskapsdepartementet	2017	0-16	16
Kazemian, L. I Mcneill, F., Durnescu, I., og Butter, R. (Red)	What Are the Most Important Studies of Desistance and What Are the Future Research Needs? I <i>Probation. 12 Essential Questions.</i>	Palgrave Macmillian	2016	Kap. 3. s. 35-59.	18
Nerland, M., og Hermansen, H. I	Sosiomaterielle perspektiver på	Universitetsforlaget	2017	Kap. 14. S.	12

Mausethagen, S., og Smeby, J. C. (Red).	profesjonskvalifiserin g: kunnskapsressursers betydning. I <i>Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse.</i>			167- 179	
Nordtvedt, M. W., Jamtvedt, G., Graverholt, B., og Gundersen, M. W.	<i>Jobb kunnskapsbasert! En arbeidsbok.</i>	Cappelen Damm Akademisk	2021	Kap. 2, 3, 4, 5 og 6.	154
Ormstad, S., og Underdal, H.	<i>Informasjonskilde for kunnskapsbasert praksis</i>	Norsk epidemiologi	2013	s. 221- 224	3
Ramsdal, H. I Grimen, H. og Terum, L. I. (red).	Fra kunnskap til organisatorisk praksis. I <i>Evidensbasert praksis.</i>	Abstrakt forlag	2009	Kap. 9. S. 169- 190.	21
Revol, M, K.	<i>Innsattes levekår 2014. Før, under og etter soning.</i>	Statistisk sentralbyrå	2015	Kap. 5, 9,10,11	17
Riksrevisjonen	<i>Riksrevisjonens undersøkelse av helse-, opplærings- og velferdstjenester til innsatte i fengsel</i>	Riksrevisjonen	2022	Kap. 1- 4	32
Vindegg, J. I Grimen, H. og Terum, L. I. (red).	Evidensbasert sosialt arbeid. I <i>Evidensbasert profesjonsutøvelse.</i>	Abstrakt forlag	2009	Kap. 4. S. 63- 87	24